

บทที่ 1

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าน้อย ส่วนมิติน้องสะอาด

ความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาเมืองน่าน้อย-ชุมชนน่าน้อยในประเทศไทยเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2537 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ภายใต้มุมมองด้านสาธารณสุข โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลกให้ดำเนิน โครงการเมืองน่าน้อย ใน 5 เมืองน่าน้อย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครราชสีมา พะเยา ยะลา และพิจิตร โดยมุ่งให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารสูงสุดในราชการส่วนภูมิภาค เป็นผู้นำในการสร้างเครือข่ายการพัฒนา ร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งแต่ละเมืองก็จะมีวิธีการปฏิบัติต่างกันไป บ้างก็ใช้ความเข้มแข็งจากชุมชนจากฐานรากขึ้นมาก่อนและเมื่อมั่นคง ก็จะสามารถพัฒนาเมืองของตนได้อย่างยั่งยืนต่อไป นับเป็นขั้นเริ่มแรกของการเรียนรู้ที่ได้นำเอาแนวคิดและแนวทางเมืองน่าน้อยขององค์การอนามัยโลกมาประยุกต์ใช้จริง ซึ่งก็ต้องสร้างความเข้าใจไปพร้อมกับการลงมือปฏิบัติเพื่อเรียนรู้ที่จะปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของแต่ละเมือง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546.)

เทศบาลเมืองตากก็เป็นอีกหนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาให้ท้องถิ่นของตนเองเป็นเมืองน่าน้อย เพื่อให้สังคมของการอยู่ร่วมกันมีความเข้มแข็ง โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมดำเนินการพัฒนา เน้นให้มีความน่าน้อยในด้านของสภาพแวดล้อมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสังคมที่เอื้ออาทร ชุมชนเข้มแข็ง มีเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง มีระบบบริหารจัดการที่ดี โดยได้ดำเนินการตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ไปในทิศทางเดียวกัน

การวิจัยเรื่องนี้จะเจาะจงในส่วนของมิติน้องสะอาด เพราะในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ประชากรมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว อัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นเพื่อผลิตเครื่องอุปโภค บริโภค อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นเหตุให้เศษสิ่งเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาของขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

และมีผลต่อสุขภาพอนามัย ขยะมูลฝอยหรือของเสียกำลังมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี เพราะสาเหตุจากการเพิ่มของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและทางอุตสาหกรรม บ้านเรือนที่มีขยะมูลฝอยรกรุงรังอยู่ภายในบริเวณบ้าน นอกจากจะดูสกปรกไม่น่าดูอยู่แล้ว ก็ยังเป็นที่ชุมนุมของหนู แมลงวัน แมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคทางเดินอาหารมาสู่คน และยังก่อความรำคาญ ทำให้เกิดทัศนอุจาด ชุมชนขาดความสง่าอีกด้วย และเมื่อประชาชนเข้ามาอยู่รวมกันเป็นชุมชน ก็ส่งผลทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีมากยิ่งขึ้น การดำเนินการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูลมิใช่จะกระทำได้ง่าย เมื่อปริมาณขยะมีมาก การจัดการโดยให้ทางหน่วยงานของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบเพียงผู้เดียวนั้นอาจเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก หรืออาจไม่ทั่วถึง จึงถือได้ว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญของทั้งชุมชนและหน่วยงานของรัฐซึ่งต้องจัดการและแก้ไข การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตเมืองโดยหน่วยงานระดับท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลเมืองพัทยา เทศบาลเมืองเชียงใหม่ และเมืองศูนย์กลางความเจริญในส่วนภูมิภาค ยังประสบปัญหาขยะมูลฝอยเหลือ ตกค้างจากการเก็บขน ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยกระจัดกระจายอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เนื่องจากมีความสามารถในการจัดเก็บขยะมูลฝอยได้ประมาณ 80 - 90 % ของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด ส่วนวิธีการกำจัดยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาลคือการนำขยะมูลฝอยไปเทกองกลางแจ้ง และมีการใช้เครื่องจักรไถกลบบ้างเป็นครั้งคราว แต่สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเกือบทุกแห่งไม่มีระบบป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น การป้องกันน้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยไหลลงสู่แหล่งน้ำ กลิ่น และการปลิวกระจายของขยะมูลฝอย แต่อย่างไรก็ดีมีการตื่นตัวกับขึ้นในการที่ดำเนินการแก้ไขปัญหามูลฝอย (กรมควบคุมมลพิษ, 2550.)

โครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด ของเทศบาลเมืองตาก เป็นโครงการที่มุ่งเน้นในเรื่องของการทำทัศนียภาพของตัวชุมชนให้มีความสะอาด มีระบบการจัดการ จัดเก็บขยะ โดยในการพัฒนาให้ท้องถิ่นของตนเองเป็นเมืองน่าอยู่ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ทุกคนต้องช่วยกันรักษา ดูแล มีการให้ความรู้และติดตามผลจากเจ้าหน้าที่เทศบาล ในเรื่องของการทำบริเวณบ้าน ที่อยู่อาศัยของตนเองให้น่าอยู่ การให้ความรู้ที่ถูกต้องในการจัดการขยะในด้านต่าง ๆ ซึ่งวิธีการที่สำคัญที่จะสามารถทำให้ลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้ คือการให้ประชาชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นผู้ช่วยกันแก้ปัญหา รวมถึงเป็นผู้ป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และให้มีความรักและหวงแหนถิ่นที่อยู่ของตนเอง เพราะถ้าประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมก็จะเพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจัดเก็บขยะ การให้ความรู้เกี่ยวกับ

การบริหารรวมถึงการปฏิบัติตนและการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตนตามโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด ที่ต้องขอความร่วมมือจากชุมชน ประชาชนเป็นอันดับแรก ส่วนทางภาครัฐต้องมีวิธีการให้ความรู้ในด้านต่างๆอย่างถูกต้องและเหมาะสม

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองตากในการดำเนินงานตามโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด
2. ทำให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขโครงการในส่วนมิติเมืองสะอาดในเขตเทศบาลเมืองตาก

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนหัวเดียด ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดชุมชนสะอาด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ หมายถึง โครงการที่เทศบาลเมืองตากได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนมุ่งเน้นที่จะดำเนินการในเรื่องมิติเมืองสะอาด ตามแนวทางการประเมินสภาพเมืองน่านอยู่

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานและประสานงานตามโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ในเขตเทศบาลเมืองตาก กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ

มิติเมืองสะอาด หมายถึง การดำเนินโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ตามแนวทางการประเมินสภาพเมืองน่านอยู่ ในด้านของการเพิ่มประสิทธิภาพการกวาดเก็บขยะ มูลฝอย การกำจัดขยะ การปรับปรุงตลาดสดให้สะอาดและไม่มียกพื้นเหม็น และการจัดสร้างระบบน้ำเสียชุมชน

เมืองน่าอยู่ หมายถึง ชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองตากมุ่งกระบวนการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วม อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานการพัฒนา มุ่งให้เกิดความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย มีสภาพแวดล้อมที่ดี ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมเอื้ออาทร ระบบบริหารจัดการที่ดี มีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชน

